

Криворучко Т. В.

м. Житомир

ЗВ'ЯЗОК МІЖ КОМПОНЕНТАМИ VOSI-КОНСТРУКЦІЇ

Існує два підходи аналізу речення як вищої одиниці синтаксичного рівня: 1) комунікативно-функціональний підхід, який розглядає речення як цілісну комунікативну одиницю, комунікативне призначення та взаємозв'язок цього речення з іншими одиницями того ж порядку; 2) структурний підхід, який трактує речення як конструктивну одиницю, коли увага дослідника фокусується всередину речення, на його структуру, складові елементи та характер зв'язку між ними [1: 9].

Генеративна граматики розглядає зв'язок між головними елементами інфінітивного речення за допомогою принципів, які зумовлюють співвідношення іменної групи (*NP*) головного речення та суб'єкта інфінітивного компонента. Зауважимо, що інфінітивний компонент може мати прихований або логічний суб'єкт, відсутній у поверхневій структурі речення. За трансформаційним принципом «відновлюваного видалення» (*of recoverable deletion*) інфінітивному компоненту притаманний суб'єкт на рівні глибинної структури, який видаляється за умови реалізації ідентичної іменної групи головного речення на поверхневому рівні [2: 145].

Генеративісти виокремлюють два типи аргументів: зовнішні (*external*), до яких належить підмет речення та внутрішні (*internal*) – інші члени речення. Головне дієслово накладає синтаксичні обмеження на внутрішні члени, а саме, навантажує семантичною роллю та певним структурним відмінком, що є одним із вирішальних факторів у визначенні субкатегоризаційних особливостей цього дієслова [3: 132]. За принципами генеративного синтаксису інфінітив виступає головним дієсловом у межах підрядного речення, тому вказані ознаки стосуються предикатів як головного, так і підрядного інфінітивного речень [4: 31].

Згідно з теорією семантичних ролей, аргументам надаються семантичні ролі на рівні репрезентації речення, причому кожному аргументу головне

дієслово відкриває лише одну семантичну позицію [5: 131]. Зауважимо, що семантичний критерій не передбачає призначення семантичної ролі не-аргументу [5: 130], тобто інфінітивному ад'юнкту.

У традиційних граматиках англійської мови, окрім стандартних членів речення (підмет, присудок, додаток та ін.), виокремлюють ще особливі конструкції. Однією з таких є *VOSI*-конструкція, яка складається із додатка (вираженого іменником у загальному відмінку чи займенника у об'єктному відмінку) у поєднанні з інфінітивом:

(1) *The chain unfinished made me stay thus long* [6: 41].

(2) *... how you were brought into the orchard and saw me court Margaret in Hero's garment* [7: 302].

(3) *A gentleman, nurse, that loves to hear himself talk and will speak more in a minute than he will stand to in a month* [8: 444].

У традиційних граматиках такі конструкції розглядаються як складний додаток (*Complex Object*). Однак, варто зазначити, що поєднання *me – stay*, *himself – talk*, *me – court* не можна вважати однією нерозкладною одиницею. Подібне синтаксичне поєднання, в якому кожен елемент є лексично повноцінним, вільно може відобразити будь який мовець. Ми вважаємо доцільним розглянути зв'язок між компонентами цього комплексу. На думку датського вченого О. Есперсена відношення між компонентами цього комплексу можна назвати загальним поняттям *nexus*, розуміючи під цим відношення між підметом та присудком. Принагідно зауважимо, що цей термін поєднує різні сполучення від *me – stay* до сполучення *his arrival*. Саме тому, на думку О. І. Смирницького цей термін не є вдалим поясненням зв'язку у межах цього комплексу [9: 253].

За О. Есперсеном *me* функціонує як не зовсім повноцінний підмет інфінітива, який, у свою чергу, виступає не як звичайний присудок. Проте, підмет є головним незалежним членом речення, на який орієнтуються інші члени речення. *Me* – це залежний підрядний член речення, і форма *Me* (особовий займенник у об'єктному відмінку) демонструє, що ця словоформа

залежить від дієслова (*saw*). Така залежність притаманна другорядним членам речення.

Звідси постає запитання чи може інфінітив у комплексі *me – stay* розглядатися як присудок. Присудок пов'язаний з вираженням предикації, тому зв'язок підмета і присудка носить предикативний характер. Зауважимо, що у сполученні *me – stay* вираження предикації немає, ми не спостерігаємо ствердження чи заявлення. Неособова форма дієслова *stay* не виражає сама по собі ні часу, ні модальності, не відносить висловлення до дійсності, і тільки від того в якому часі вживається присудок буде залежати осмислення (віднесення його до певного моменту часу) *stay: The chain unfinished made me stay thus long; The chain unfinished will make me stay thus long* У своїх міркуваннях стосовно сполучення *me stay* О. Єсперсен, очевидно, виходить з того, що *him* позначає діючу особу, а *stay* – дію. Саме тому, він і наводить аналогію між відношенням підмета і присудка. На справді, у цьому випадку ми маємо позначення діючої особи і дії, але не це є основним при характеристиці відношення підмета і присудка. Взагалі відношення між підметом і присудком можуть лежати поза планом відношень діючої особи і дії. Однак, це протирічить визначенню підмета як слова, від якого залежить присудок. У такому випадку ми маємо справу з реальним значенням підмета, а не граматичним. На разі підмет ми вже розуміємо не як слово, а предмет, який діє чи визначається. Тому, якщо підмет функціонує виконувачем дії, то в реченні *This work is done by my father* потрібно вважати підметом *by my father*. Насправді граматичним підметом у цьому реченні є *this work*, а *by my father* з граматичної точки зору є додатком, хоча і позначає діючу особу. Таким чином, відношення між виконувачем дії і самої дії необов'язкові для підмета і присудка[9: 255].

З іншої сторони, існують такі словосполучення, в яких виражається відношення виконувача дії і власне самої дії, однак їх компоненти не мають нічого спільного з підметом і присудком. Варто зазначити, що у традиційних граматиках змішуються різні типи відношень: з однієї сторони – між

підметом і присудком, з іншої – між джерелом дії – виконувачем дії – і дією – процесом. Це відбувається не випадково. Історично, за своїм походженням підмет був пов'язаний з уявленням про виконувача дії. Однак, граматичний підмет може співпадати з позначенням діючої особи лише частково. Те ж саме можна сказати про відношення між присудком та позначенням процесу [9: 256].

Отже, відношення між членами синтаксичного поєднання типу *me stay* за змістом нагадують відношення між підметом та присудком, і у такому випадку *me stay* порівнюється з *I stays, I am staying* і т. п. Однак, у сполученні *me stay* компоненти значно тісніше пов'язані один з одним. Цей зв'язок дуже відрізняється від живого предикативного зв'язку між підметом і присудком. Він є більш тісним і виступає в якості комплементарного зв'язку, тобто такого, який характерний для другорядних членів речення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Образцова Е. М. О валентности глагола в предложениях с начальным *there* / Е. М. Образцова // Актуальні проблеми вивчення мови та мовлення, міжособової та міжкультурної комунікації. – Харків : Константа, 1996. – С. 71–72.
2. Radford A. Syntactic theory and the Structure of English / A. Radford. – Cambridge : Cambridge University Press, 1997. – 558 p.
3. Jonas D. Clause Structure, Expletives and Verb Movement / D. Jonas // Minimal Ideas. Syntactic Studies in Minimalist Framework. – Amsterdam : John Benjamins, 1996. – P. 167–188.
4. Снісаренко І. Є. Інфінітивна конструкція з прийменником *for* у середньоанглійській мові: семантика та функціонування : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04 / Снісаренко Ірина Євгеніївна. – К., 2001. – 165с.
5. Lyons. J. Deixis as a Source of Reference / J. Lyons // Formal Semantics of Natural Language. – London : Cambridge University Press, 1975. – 450 p.

6. Shakespeare W. The Comedy of Errors / W. Shakespeare // Comedies. – London : Everyman's Library, 1994. – Vol. I. –P. 4–104.
7. Shakespeare W. Much Ado About Nothing / W. Shakespeare // Comedies. – London : Everyman's Library, 1994. – Vol. II. – P. 237–341.
8. Shakespeare W. Romeo and Juliet / W. Shakespeare // Comedies. – London : Everyman's Library, 1994. – Vol. I. – P. 455–551.
9. Смирницкий А. И. Синтаксис английского языка / А. И.Смирницкий. – Москва: Изд-во лит-ры на иностранных языках, 1957. – 284 с.